

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula V. Quod potest majus potest etiam minus

urn:nbn:de:bsz:31-102400

ad agendum requisitis, ex mera arbitrii libertate, quæ formaliter imperfectionem non infert, cum aliàs à Deo esset aliena. Causæ ἀλογοι & naturales quod interdum tantum potentiã operantur, provenit quidem ex aliquã indigentia sed non semper ex eo, quod dependent in operandò à Deò cum fiat, ut, Deò subtrahente concursum suum, non actu sed potentiã tantum operentur, propter absentiam nimirum patientis. Quin postò, creaturas ita operari, ut à Deò non dependeant in operandò, sicut Durandus vult, adhuc possent causæ secundæ aliquando esse potentiã causæ, & non operari actu, rationales quidem ex liberò arbitriò, ἀλογοι verò ex defectu alicujus ad operandum requisiti.

REGULA V.

Quod potest majus, potest etiam minus.

I. At inquis; Homo potest intelligere, quod est majus, cum sit actus nobilissimus formæ nobilissimæ, nempe animæ rationalis: istamen non potest volare, quod est minus, cum sit actus animæ sensitivæ, quæ præstantiã & nobilitate animæ rationali longè inferior est. Ita cæcus potest intelligere: videre, quod minus est, nequit.

II. Respondeo: Majus & minus habent se dupliciter. Interdum enim sunt planè disparata, ita ut majus non includat id, quod est minus, quomodo se habent intelligere & volare. Et in hiscè Regula non est vera, quemadmodum probat ar-

gumentum modò adductum. Interdum majus includit id, quod est minus, quomodo rò currere includit rò progredi, & portare centum pondo includit portare quinquaginta pondo. Quando hòc modò se habeat majus & minus, tunc regula verissima est. Sequitur enim: Hic homo potest currere. E. etiam potest progredi. Potest centum pondo portare. E. etiam quinquaginta.

III. Sed regeris, ne in hòc quidem sensu perpetuam esse regulæ veritatem, quoniam substantia composita est majus, sive perfectius quid, quàm materia prima, & quidem ita, ut substantia composita includat materiam, nec tamen quicquid substantiam compositam producere potest, ipsam etiam materiam producere potest, sicut bos bovem generat, materiam autem primam producere nequit. Similiter ensis est quid majus & perfectius ferrò, & ita quidem, ut ferrum in ense includatur. Faber facit enssem, neque tamen ferrum facere potest.

IV Respondeo: Licet majus & perfectius quid sit substantia composita materiâ, sicut & ensis ferrò, substantia quoque composita materiam, sicut & ensis ferrum, includat; tamen substantiam compositam producere, ut bovem generare, non est majus, quàm producere materiam, sed potius materiam ipsam producere est majus, quàm producere & generare compositum, cum materia non possit, nisi ex nihilo produci; ad quod quidem

dem cum
lius & ma
ci, quom
per gene
responde
stantiâ co
producti
ductio fe
ria prima
jam ante

Pote

I. Ob
gnificati
tentia: i
tur, poss
id, circa
est, sub
suum ob
ca aliqu
ejus ad
ret, visu
sub visu
non co
contra
xerit su
cum h
netur

dem cum requiratur virtus infinita, longè difficilior & majus est, quàm aliquid ex materiâ produci, quomodo substantia composita producitur, per generationem. Primarium autem, quod hîc respondendum, est, quòd, licet materia in substantiâ compositâ, ferrum in ense includatur, in productione substantiæ compositæ, neque productio ferri in fabricatione ensis, cum ibi materia prima, hîc autem ferrum præsupponatur, & jam ante esse suum obtineat.

REGULA VI.

*Potentia non excedit suum objectum.
adequatum.*

I. Objectum adequatum, ut ex ipsius vocis significatione constat, dicitur, quod est æquale potentia: ita ut circa omne id, quod sub eo continetur, possit potentia suum exercere actum, & omne id, circa quod potentia suum actum exercere potest, sub eò contineatur. Unde potentiam excedere suum objectum adequatum, est, posse potentiam circa aliquid suum exercere actum, quod sub objecto ejus adequato non continetur, ut si quis statueret, visum posse percipere saporem, cum sapor sub visibili, quod objectum visus adequatum est, non contineatur. Ea autem manifestissima est contradictio. Si enim potentia circa aliquid exercit suum actum, hoc ipso: id ejus objectum est, cum hæc sit natura objecti: si autem non continetur sub objecto adequato, hoc ipso non est ejus